HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והא עובר וחיה. דקתני מתני' החיה טמאה שבעה והאשה טהורה: וקמטמי לה עובר וחיה. ש"מ דטעמא דאשה טהורה משום מגע בית הסתרים הוא ולא משום בלוע: טבעא אין סופה לצאת. בתמיה: טומאה זו. דחיה: מאי איכא מדברי תורה. ל"ל למימר כולי האי לימא טומאה זו דברי סופרים משום גזירה כדמפרש לקמיה: **לא תימא.** מתני' ר"ע היא דאמר עובר מת שבמעי אשה טמא הלכך מטמא לחיה דטומאה בלועה מטמאה וטהרה בלועה [1]מיטמא ואשה טהורה משום דמגע בית הסתרים הוא: **אלא אפי' לר' ישמעאל דו'.** ולקמן בעי מאי ר' ישמעאל ור"ע: **גזירה שמא יוציא דו'.** דאי אמרת חיה שפשטה ידה למעי אשה ונגעה בעובר מת טהורה פעמים שהולד מוציא ראשו חוץ לפרוזדור והרי הוא כילוד ומטמא וכשבורה חיה שעדיין הוא במעיה ואתי לטהרה אבל ברועה שהושיט ידו למעי בהמה דקתני מתני' טהור ליכא למיגזר הכי מפני שרחס שלה גלוי דכי מפיק חזי ליה: **טריפה.** עסוקה היא בחבליה ולירה וטרידא מלומר לחיה אל תגעי: **על פני השדה.** משמע גלוי: **להוציא עובר.** שהוא טמון: **גולל.** כיסוי האמרון של מת: **דופק.** דף שנותנין בצדו: **ור' ישמעאל סבר גולל ודופק הלכתא היא.** וכי אתא קרא להוציא עובר: **ור"ע סבר עובר במעי אשה טמא.** וכי אתא קרא לגולל ודופק וקסבר לאו הלכתא היא: **מדאורייתא מנא ליה.** דטמא דלא מטהר ליה ממשמעותיה דעל פני השדה ואפי' לא מייתר: **נמת בנפש.** מת שהוא בתוך נפש האחרת: רביעית הלוג דם חיי האדם תלויין בו שבכך הוא מתקיים: **אף רביעית דם הבא משני מתים.** הלכך האי קרא דכתיב ביה חד נפש לאו לרביעית דם אתא: **נפשות.** משמע שתים: **מת.** דבר שמיתה באה על ידו דהיינו רביעית: **מתני' הבשר טהור.** שאין בהמה מקבלת טומאה מחיים: **הבשר מגע נבלה.** בשר העובר מגע אבר מן החי שהוא מטמא כנבלה בהעור והרוטב (לקמן דף קכט:). אי נמי אם א] יצא עובר מת נבלה גמורה הוי האבר מאחר שלא טהרתו שחיטת אמו: **מגע טרפה שחוטה.** שהשחיטה אע"פ שאינה מתרת האבר באכילה מטהרתו מידי נבלה והוא כטרפה שחוטה שאינה מטמאה מן התורה כדמפרש ואזיל אלא מדרבנן במוקדשין: מה

והא עובר וחיה דכשתי טבעות דמו וקא מטמא לה עובר לחיה אמר רבה שאני עובר הואיל וסופו לצאת אמר רבא עובר סופו לצאת טבעת אין סופו לצאת אלא אמר רבא פומבדיתאי ידעי טעמא דהא מילתא ומנו רב יוסף דאמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל [2]טומאה זו אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים מאי אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים דלא תימא אליבא דר' עקיבא דאמר [3]עובר במעי אשה טמא אלא אפי' לר' ישמעאל דאמר עובר במעי אשה טהור גזרו בה טומאה מדרבנן מאי טעמא [4]אמר רב הושעיא גזירה [5] שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור אי הכי אשה נמי אשה מרגשת בעצמה ותימא לה לחיה טרידא מאי ר' ישמעאל ומאי ר"ע דתניא [1]וכל אשר יגע על פני השדה להוציא עובר במעי אשה דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר לרבות [2]גולל ודופק ור' ישמעאל גולל ודופק הלכתא גמירי לה ור"ע עובר במעי אשה טמא מדאורייתא מנא ליה אמר ר' אושעיא אמר קרא [2]הנוגע במת בנפש איזהו מת שבנפש של אדם הוי אומר זה עובר שבמעי אשה ור' ישמעאל האי מיבעי ליה [3] [6]לרביעית דם הבאה מן המת שמטמאה שנאמר הנוגע במת בנפש האדם איזהו נפש של אדם שמטמא הוי אומר זו רביעית דם ור"ע לטעמיה דאמר אף רביעית דם הבא משני מתים מטמא באהל [3]דתניא ר"ע אומר מנין לרביעית דם הבאה משני מתים שמטמאה באהל שנא' [3]ועל כל נפשות מת לא יבא שתי נפשות ושיעור אחד: **מתני'** [7]בהמה המקשה לילד והוציא עובר את ידו וחתכה ואח"כ שחט את אמו הבשר טהור [8]שחט את אמו ואח"כ חתכה [7]הבשר מגע נבלה דברי ר"מ וחכמים אומרים [9]מגע טרפה שחוטה מה

אע"פ שהוא אב הטומאה אין לו טומאת משא וטבעת טהורה נמי לא מטמאה מחמת אדם טעמא נמי משום דבית הסתרים דאדם לא מטמא אבל בב' טבעות דלא שייך בהו בית הסתרים הוה אמינא במסותרים בתוכו ליטמו קמ"ל דטעמא דמתני' משום בלוע הוא וחבירו נמי לא מטמא ואשה לפירושו דבטבעת שנגעה במת הרי הוא כחלל וטומאתה בוקעת ועולה ואפי' לעולה תחת אבנים שלא [3] מטמא את האדם מכח בית הסתרים ומה שפי' דטבעת טהורה לא מטמא מחמת אדם משום דבית הסתרים דאדם לא מטמא אטו אם נכנס אדם לאהל המת וכלים או אוכלין בקומטו ה"נ דטהורים דאע"ג דבית הסתרים לאו בת מקבלי טומאה הינהו מ"מ לא הוי כלמיד פתיל דמליל באהל המת הרי טיט דלאו בני קבולי טומאה הינהו ואוכלין שגיבלן בטיט והכניסם לאהל המת טמאים ומה שפירש נמי דאין טומאת משא אלא למי שטומאה באה ממנו הרי אדם מדרס הזב דמטמא במשא וה"נ טבעת שנגעה במת כיון דהויא כחלל לטמא במשא דלטמא במשא לא מהני בית הסתרים כדפי' בקונטו' ובפ' יולא דופן (נדה דף מב:) נמי אמרי' נבלה בקומטו טמא והי דבמגע לא מטמא במשא מיהא מטמא לכך נראה דטעמא דמתני' משום דבלוע הוא ומ"מ אשמעינן רבה בשני טבעות דממתני' לא אשמעינן ליה [4] דהא דאע"ג דטומאה בלועה לא מטמאה היינו טהרה בעלמא אבל טהרה הבלועה מיטמאה וכן הא דטהרה הבלועה לא מיטמאה היינו מטומאה דעלמא ולא מטומאה הבלועה עמה ואין לתמוה כיון דבא לאשמועינן כאן בשתי טבעות מאי כשם דהכי פירושו כשם שטומאה בלועה אינה מטמאה את האדם הבולעה אע"פ שנגעה בו כך אינה מטמאה טהרה שאבלה וא"ת מנא לה לרבה הא דטהרה בלועה לא מיטמאה מטומאה שאבלה הא לא אתי מק"ו דלמיד פתיל וי"ל דכולה מלתא דריש רבה מן האוכל את נבלתה מי לא עסקינן דאכל סמוך לשקיעת החמה וקאמר רחמנא דטהור אפי' לאכול בתרומה ונוגעת בטומאה שבמעיה ואסור לטמאה וא"ת שתי טבעות נמי תניא בלע טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומה ויש לומר דהתם צריך הזיה שלישי ושביעי וכשבא לאכול תרומה כבר יש שבעה ימים שנבלעה והרי היא מסתמא כבר סמוך לנקב וכשבולע תרומה אינה נוגעת בטבעת עד שתבא אבלה סמוך לנקב ואז היא כבר מעוכלת: **והרי** חיה ועובר דבשתי טבעות דמו. מה שפי' בקונטרס אלמא דטומאה בלועה מטמאה וטעמא דאשה טהורה משום בית הסתרים וכן פי' בסמוך גבי לא תימא מתני' ר' עקיבא היא ואשה נהי דמגע בית הסתרים לא מטמא [1] במשא מטמא אלא ל"ל כדפירשנו דאשה טהורה משום טומאה בלועה היא וחיה הוא כשתי טבעות: **גזירה שמא יוציא ולד ראשו וכו'.** פי' בקונטרס משום דהרי הוא כילוד משמע דדוקא נקט ראשו וכן משמע בפ' יולא דופן (נדה דף מב:) גבי יולדת מטמאה בפנים כבחוץ דקאמר כגון שהוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור כדר' אושעיא כו' משמע דר' אושעיא נקט דוקא ראשו ותימה דאמאי נקט ראשו אפי' הוציא ידו חוץ לפרוזדור נמי נטמאה החיה שנגעה בו או הסיטה דתו לאו טומאה בלועה היא וי"ל דגזירת הכתוב היא דעד שיהא כילוד לא מטמאה כדדרים מעל פני השדה והשתא ניחא הא דלריך ר' ישמעאל למדרש טעמא מקרא דטעמיה פשוט דטומאה בלועה היא אלא משום דלא מטמא בהוציא ידו עד שיהא כילוד ור' עקיבא נמי לא פליג אלא בהוציא את ידו וכן משמע דלא תימא אגיבא דר"ע משמע דכר"ע אתיא מתני' בפשיטות דטומאה החיה מדברי סופרים דגזרינן כולו במעי אשה אטו הוציא ידו אבל אי ר"ע מטמא עובר במעי אמו אפי' לא יצא לחוץ כלל היכי מתוקמא מתניתא אליביה דחיה טמאה ואשה טהורה:

גולל ודופק. מפורש בפ"ק דכתובות (דף ד: ד"ה עד): **שתי** נפשות ושיעור אחד. ור' ישמעאל סבר דיש אם למסורת ונפשת כתיב כדאמר בסנהדרין בפ"ק (דף ד.) וקשה דתני קראי ברביעית דם ל"ל במת בנפש [1] ונפש: **הוציא** עובר את ידו וחתכה ואח"כ שחט את אמו הבשר טהור. דעובר שבפנים אפי' מת חשיב כחי דהא קא מהני ליה שחיטת אמו להתירו אף באכילה: **וחכמים** אומרים מגע טרפה שחוטה. בשחיטה עושה ניפול פליגי כדאמר בגמ' וקודם שחיטה לכ"ע אדם שנוגע באבר שבאוזן טהור דאי מחייס מטמא היכי הוה מהני שחיטה לרבנן להפקיע הטומאה לטהרות ולעיל דקתני הושיט רועה את ידו ונגע בו טהור לאו דוקא לפי שהוא בפנים דאפי' הוציא עובר ידו לחוץ ונגע בו הרועה טהור אלא להודיענך כחו דר' יוסי הגלילי דאפי' הכי בטמאה טמא א"ל מודו רבנן בהוציא ידו לחוץ ונגע בו דבטמאה טמא דלענין מה שבפנים הוא דמקשינן טמאה לטהורה ולא לענין מה שבחוץ:

מסורת הש"ס

א) נדה מב: ע"ש, ב) סנהדרין ד. מזר לת. [וד"ה מט: נג:], ג) [לעיל סח.], ד) [לקמן עד: קכט.], ה) [ל"ל דהוה אמינא], ו) [היינו במגע אבנן], ז) גי' ר"מ ופסחים,

תורה אור השלם

1. וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחָלֶל חֶרֶב אוֹ בְמֵת אוֹ בְעַצֶם אָדָם אוֹ בְקֶבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים: במדבר יט טז

2. כָּל הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת מִשְׁכַּן יְיָ טִמֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מֵי נִדָּה לֹא זֹרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טֻמְאָתוֹ בוֹ: במדבר יט יג

3. וְעַל כָּל נֶפֶשׁת מֵת לֹא יָבֹא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא: ויקרא כא יא

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה הבשר מגע נבלה וכו' אי נמי אם יצא. מלת יצא נמחק. וי"ב מצא כל"ל ולא כר' חסדא לקמן דף ע"ד ע"א דבעובר מת לכ"ע אסיקנא עשה ניפול ישוב"ה ומפרש רש"י בזה כרבה שם דפליגי נמי באבר דעובר מת ודו"ק: ב] תוס' ד"ה (בעמוד הקודם) כי קאמר וכו' תמת אבנים שלא תטמא וכו' כל"ל:

מוסף רש"י

שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור. ומגע בו, דמכי נפק הוה ליה יולד ולא הוי בלועה וטמא מדאורייתא משום עובר במת (נדה מב:). **לרבות גולל ודופק.** שמטמא במגע ובמשא ובאהל (סוכה כג.) אם עשאו גולל לקבר מטמא לעולם באהל כמת עצמו ואפילו ניטל משם (ערובין סו.). **לרביעית דם.** היא שיעור חיותו של אדם וכלאו הכי לא איקרי מת עד שיהא בו שיעור מיתה (סנהדרין ד.). **שתי נפשות.** משמע משני בני אדם, וכתב מת כדי מיתה היינו רביעית (שם). נפשות היינו דם לשיקרי נפש (שם) רביעית דם קרי ליה נפש כדאמרינן התם (שבת לא.) רביעית דם נתתי בכם (יחזק לח.). **הבשר מגע נבלה.** כל העובר והבהמה נגעו באבר טמאין (לעיל סח:). בשר העובר שהיה מחובר לאבר היוצא (לקמן עד:). **מגע טרפה שחוטה.** שאבר היוצא עדיין הוא מחובר בשעת שחיטה, אע"פ שאין שחיטה מתירתה באכילה מטהרתה מידי נבילה, כטריפה ששחיטתה מטהרתה, וטעמייהו מפרש במתני', ולקמן (עג.) מפרש בפירקין בטריפה שחוטה מאי מגע שייך למימר בה ומפרש שטרפה שחוטה מטמאה את המוקדשים מדרבנן (לעיל סח:).

עין משפט נר מצוה

לח א מיי' פכ"ה מהל' טומאת מת הלי"ב:
לט ב מיי' שם הלכה ח:
מ ג מיי' פ"ג שם הלי' טו ע"ש בכ"מ:
מא ד מיי' פ"ד שם הלכה ח:
מב ה ו מיי' פ"ג מהל' אבות הטומאה הלכה ט:

שיטה מקובצת

א] שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור. נ"ב ע' תוס' בכורות דף כ"ב ע"א: ב] לרביעית דם הבאה מן המת. נ"ב עי' תוס' מנחות דף קד ע"א: ג] מטמאה וטהרה בלועה מיטמאה ואשה כצ"ל:

רבינו גרשום

והא עובר וחיה דכשתי טבעות דמו. דעובר במעי בהמה ויד חיה במעי בהמה שניהן בלועין העובר והיד וקא משמע ליה עובר לחיה: שאני עובר הואיל וסופו לצאת ולא מיחזי כבלוע: טומאה זו (אינה מדברי תורה) דמטמאה עובר לחיה [אינה מד"ת]: שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור והוי כילוד: אי הכי אשה נמי. דאי חיישינן להא דאמרת שמא יוציא ולד א"כ אפי' האם נמי תהא טמאה: אשה מרגשת בעצמה. כשיוצא תהא יודעת: ותימא ליה לחיה. כלומר אמאי אמר' החיה טמאה שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור ותימא ליה האם לחיה כשיוציא ראשו ולא תהא טמאה החיה עד דתימא לה האם לחיה: להוציא עובר שבמעי אשה. כלומר ראינו על פני השדה: לרבות גולל ודופק. גולל זהו כסוי שעל גבי ארון של מת דופק דפנות שמטמאין כמת ולא להוציא עובר שבמעי אשה: ורבי עקיבא לטעמיה דאמר אף רביעית דם. דר' עקיבא לא בעי ליה להאי קרא: ושיעור א'. כלומר ורביעית אחד. ואח"כ שחט את אמו הבשר טהור. כלומר דאין מטמאה מחיים: